

Сучасні психологічні та педагогічні методи викладання

Пушкар Т.М.

викладач кафедри

англійської філології та перекладу

Житомирського державного

університету імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

СУТНІСТЬ ГОТОВНОСТІ ДО МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧИТЕЛІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Особливості професійної підготовки вчителя-філолога детерміновані не лише майбутнім педагогічним фахом, але й специфікою філологічного простору як єдності кількох галузей знання – лінгвістичного, літературознавчого, історичного тощо. О. Семенов зазначає, що підготовка вчителя-філолога передбачає формування у нього комплексу психологічних і моральних якостей особистості, які спільно з професійними знаннями, вміннями й навичками дадуть можливість випускнику працювати у навчальних закладах різного рівня і типу [1, с.28]. Дослідниця також виокремила сукупність професійних компетенцій, які мають бути розвинені у вчителя-філолога у процесі професійної підготовки – лінгвістична, мовна, комунікативна, фольклорна, літературна, культурознавча, педагогічна, психологічна, методична, інформаційна та дослідна [1, с.8]. Очевидно, що виконання такого завдання має відбуватися із залученням сучасних технологій навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі.

Головними професійними функціями вчителя-філолога, як свідчать наукові джерела (А. Бакіров [2], В. Введенський [3], О. Семенов [1] та ін.), є такі: професійна, соціальна, творча, особистісна. Необхідними професійними якостями майбутнього вчителя-філолога є його професіоналізм, організаторські здібності, моральні якості, здатність до творчості, єдність слова і справи, інтелігентність, толерантність, відповідальність, соціальна привабливість тощо.

Міжособистісні відносини в системі освіти прямо пов'язані з комунікативними зв'язками між суб'єктами освітнього процесу. Система вищої професійної філологічної освіти має закласти в структуру фахівця основи культурної комунікації, яка є об'єднуючим началом у створенні особистісного комунікативного простору майбутнього філолога. Як стверджує М. Акопян, комунікації особистості філолога як представника особливої професії в комунікативному відношенні мають сформуватися в процесі професійної підготовки в тріаді «мова-мовлення-спілкування» [4]. Мовлення представляє собою найважливіший засіб спілкування і виражається в окремих актах спілкування.

Поняття готовності окреслюється в сучасній науці досить різнобічно, залежно від поставленої перед дослідженням мети і наявними методами і методиками його здійснення. Так, у дослідженні С. Геллерштейна поняття готовності пов'язано з необхідністю створення основ професіографії як спеціальної галузі знання, яка б вивчала різноманітні професії. Загалом у психології та педагогіці склалося кілька основних підходів до тлумачення готовності, а саме:

- 1) функціональний підхід, в межах якого готовність визначається як психічний стан особистості, безпосередньо пов'язаний з особистісними якостями майбутнього фахівця;

- 2) комплексний підхід, представники якого відстоюють позицію про те, що готовність є складним багаторівневим утворенням, яке має власні пізнавальні, вольові, мотиваційні характеристики.

Структура готовності майбутнього філолога до професійної діяльності повинна співвідноситися з кількома основними *показниками її сформованості*, а саме:

- наявними концептуальними знаннями майбутнього філолога (теоретичні знання і професійні);
- навичками міжособистісного спілкування – спілкуватися усно й письмово;
- достатнім рівнем професійного самовизначення;
- професійною етикою й вмінням застосовувати її в практичній діяльності;
- прагненням до постійного професійного самовдосконалення;
- здатністю до науково-дослідницької діяльності;
- мотивацією до неперервної освіти;
- достатнім рівнем адаптивності та ін.

Як засвідчив аналіз наукової літератури, дослідники переважно схиляються до необхідності виділення в структурі готовності мотиваційного (цілемотиваційного, мотиваційно-ціннісного), змістового (діяльнісного, операційного, процесуального) та рефлексивного (особистісного, оцінного, контрольного, результативного) компонентів. Підтримуючи більшість з вивчених нами досліджень і враховуючи специфіку проблеми нашого дослідження, ми дійшли висновку про обґрунтовану необхідність виділити в структурі готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до міжособистісної взаємодії такі компоненти: мотиваційно-ціннісний, змістовий, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний. Така структура, на нашу думку, дає можливість цілісно представити готовність до міжособистісної взаємодії з урахуванням як майбутньої педагогічної професії, так і філологічного її профілю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : [монографія] / О. М. Семенов. – Суми : ВВП Мрія-1 ТОВ, 2005. – 404 с.
2. Бакиров А. С. Контролирующая деятельность и самоконтроль учителя в условиях инновационной школы : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. психол. наук : спец. / А. С. Бакиров – Казань, 2001. – 23 с.
3. Введенский В. Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога / В. Н. Введенский // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 72–94.
4. Акопян М. А. Личностно-ориентированная направленность коммуникативных технологий обучения студентов педагогического вуза: дисс ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Акопян Марина Артавазовна. – Ростов-на-Дону, 2005. – 192 с.